C/2025/106

10.1.2025.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Neravnoteže u socijalnoj zaštiti općenito, a naročito za „nove oblike rada” i „netipične radnike”

(samoinicijativno mišljenje)

(C/2025/106)

Izvjestiteljica: **María del Carmen BARRERA CHAMORRO**

Savjetnik/ica:	Anna KWIATKIEWICZ (za Skupinu I.) Cristóbal MOLINA NAVARRETE (za izvjestiteljicu, Skupina II.)
Odluka Plenarne skupštine:	15.2.2024.
Pravna osnova:	pravilo 52. stavak 2. Poslovnika (samoinicijativno mišljenje)
Nadležna Stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	3.10.2024.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	23.10.2024.
Plenarno zasjedanje br.:	591
Rezultat glasanja (za/protiv/suzdržani):	140/13/51

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO podsjeća da Europska unija i države članice, uz promicanje visoke razine zaposlenosti i boljih životnih i radnih uvjeta nastoje „postići odgovarajuću socijalnu zaštitu” (članak 151. UFEU-a), imajući na umu socijalna prava poput onih utvrđenih u Europskoj socijalnoj povelji. Isto tako, 12. načelom europskog stupa socijalnih prava radnicima se priznaje „pravo na odgovarajuću socijalnu zaštitu”, bez obzira na vrstu radnog odnosa i njegovo trajanje, uključujući samozaposlene osobe u „usporedivim uvjetima”.

1.2. Sukladno s nedavnim izvješćem Europske komisije, EGSO primjećuje da su se u najkonkurentnijim gospodarstvima i na najdinamičnijim tržištima rada, kao što su gospodarstva EU-a i njegovih država članica, prije nekoliko desetljeća razvili takozvani netipični oblici zapošljavanja. To izvješće potvrđuje da više od trećine aktivnog stanovništva u Europskoj uniji radi u takvim oblicima rada. Prema izvješćima MOR-a o tom pitanju temeljni uzroci prelaska s tipičnog na netipičan posao raznoliki su i sve ih je više, primjerice globalizacija, organizacijske inovacije u poduzećima, digitalizacija, uvjeti društvenog napretka te promjene i manjkavosti u reguliranju radnih odnosa.

1.3. EGSO primjećuje da postoji institucionalni konsenzus temeljen na dostupnim istraživanjima (MOR, Komisija, Vijeće, Europski parlament) o tome da u netipične oblike zapošljavanja treba uključiti sve one poslove koji ne odgovaraju tipičnom zaposlenju (zaposleni u hijerarhijskom odnosu, na puno radno vrijeme i na neodređeno vrijeme), uključujući i nove oblike zapošljavanja (privremeno zapošljavanje, na nepuno radno vrijeme; povremeni rad; poslovi na zahtjev; rad na digitalnim platformama; prikriveni radni odnosi; ekonomski ovisno ili ranjivo samozapošljavanje). Iako MOR jasno razlikuje netipičan posao od nesigurnih radnih mjesta, nestandardni radnici nemaju istu razinu zaštite kao standardni, pa im u mnogim slučajevima nije zajamčen pristup dostatnim i održivim naknadama.

1.4. EGSO podsjeća da su gotovo sve države članice Europske unije ratificirale Europsku socijalnu povelju (barem onu iz 1961.), što znači da su pristale „održavati sustav socijalne sigurnosti na zadovoljavajućoj razini, barem onoliko koliko je potrebno za ratifikaciju Europskog zakonika o socijalnoj sigurnosti i težiti podizanju sustava socijalne sigurnosti na višu razinu”, kako je navedeno u njezinu članku 12. stavcima 2. i 3. EGSO stoga potiče institucije EU-a i države članice da, u okviru svojih nadležnosti i slijedom socijalnog dijaloga na odgovarajućim razinama, osiguraju prilagodbu sustava socijalne zaštite nestandardnim oblicima rada kako bi se zajamčila pokrivenost i odgovarajuće i održive naknade za pristojan rad i dostojanstven život.

1.5. EGSO smatra, ne dovodeći u pitanje mogućnost razmatranja upotrebe regulatornog instrumenta, da put opisan u Preporuci Vijeća državama članicama o pristupu zaposlenih i samozaposlenih radnika socijalnoj zaštiti omogućuje napredak u pogledu:

(a) odgovarajućih sustava socijalne zaštite (otklanjanje manjkavosti u službenom pristupu);

(b) kumulativnih ili prenosivih prava među sustavima (djelotvorni obuhvat);

(c) dostatnih naknada uz razmjeran doprinos (primjerenost);

(d) odgovarajućih informacija o pravima i obvezama (transparentnost).

1.6. Prema modelu MOR-a, odgovarajući i održivi sustavi socijalne zaštite ključan su uvjet za osiguravanje kvalitete života svih ljudi. EGSO stoga smatra potrebnim da države članice, vodeći računa o nacionalnim praksama, svoje sustave socijalne zaštite usmjere ne samo na tipične i netipične radnike, već na sve građane i građanke, i da svima koji ne mogu raditi dodijele minimalni dohodak u kojem se kombiniraju poticaji i olakšice pri povratku na posao za one koji mogu raditi. To je u skladu s 14. načelom europskog stupa socijalnih prava te bi u svakom trenutku jamčilo dostatnu zaštitu i financijsku održivost.

1.7. Za financiranje tog napretka EGSO potiče države članice da provedu temeljitu i sveobuhvatnu reviziju izvora financiranja sustava socijalne zaštite kako bi se zajamčila njihova financijska održivost, a da se pritom ne ugrozi otvaranje radnih mjesta. EU može podržati države članice u tom nastojanju olakšavanjem razmjene iskustava povezanih s revizijom i reformom nacionalnih sustava socijalne zaštite.

1.8. EGSO uviđa da glavnu nadležnost za prilagodbu sustava socijalne zaštite ekonomskim promjenama i promjenama na tržištu rada snose države članice uz socijalni dijalog. Međutim, Unija bi u okviru načela supsidijarnosti trebala uložiti veće napore da državama članicama pomogne da se suoče s glavnim preprekama koje moraju preispitati i po potrebi uklone manjkavosti u socijalnoj zaštiti povezanoj s netipičnim radom i osigurale dostatne i održive naknade usporedive s onima od tipičnog rada, a da pritom ne ugroze prednosti koje takav rad nudi poduzećima i zaposlenicima u smislu fleksibilnosti.

1.9. EGSO napominje da Sud EU-a i nacionalni sudovi ograničavaju mogućnost da se kroz nacionalne zakone uvedu pozitivne mjere za otklanjanje rodnih razlika u socijalnoj zaštiti. Stoga predlaže Komisiji i Vijeću izmjene Direktive 79/7/EZ ([1]) kako bi se ona prilagodila vremenu. EGSO stoga poziva Komisiju da što prije ocijeni provedbu Direktive 79/7/EZ i po potrebi predloži Vijeću i Europskom parlamentu reforme koje su državama članicama najprikladnije za promicanje učinkovitog ispravljanja spomenutih nedostataka u okviru socijalnog dijaloga i u skladu s člankom 157. stavkom 4. UFEU-a.

1.10. EGSO smatra da je razmjena iskustava među državama članicama koristan dodatni način za unapređenje najboljih praksi u prilagodbi nacionalnih sustava socijalne zaštite modernim tržištima rada koje odlikuje velik broj različitih ugovora i ugovornih sporazuma, od kojih 40 % ([2]) otpada na netipični rad. Na taj bi se način ispravile moguće neravnoteže. Stoga traži od Komisije da potiče takve prilike za uzajamno učenje i da nacionalnim socijalnim partnerima i EGSO-u olakša sudjelovanje u tome.

([1]) 79/7/EEZ: Direktiva Vijeća od 19. prosinca 1978. o postupnoj provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima socijalne sigurnosti (SL L 6, 10.1.1979., str. 24.).

([2]) Izvješće Komisije Vijeću o provedbi Preporuke Vijeća o pristupu radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti, Bruxelles, 31.1.2023., COM(2023) 43 final.

2. **Kontekst, obrazloženje i glavni elementi mišljenja**

2.1. Osiguravanje odgovarajuće socijalne zaštite za sve dio je koncepta dostojanstvenog rada. EGSO je to ponovno potvrdio u svojem mišljenju o komunikaciji Europske komisije „Dostojanstveni rad u cijelom svijetu”. ([3])

2.2. Održiva budućnost Europske unije može se temeljiti samo na kombinaciji vrlo konkurentnog gospodarskog sustava i snažne socijalne dimenzije. Zbog toga EGSO zagovara poboljšanje socijalne zaštite svih ljudi kao temeljni element i neizostavni dio europskog socijalnog modela. To se preporučuje u mišljenju o provedbi europskog stupa socijalnih prava kako bi se osigurala solventnost pouzdanih, primjerenih i dostatnih sustava socijalne zaštite, poštujući pritom različite nacionalne tradicije i raspodjelu nadležnosti. ([4])

2.3. EGSO primjećuje da se dogodio znatan prijelaz s tipičnih oblika zaposlenja (plaćenog, stalnog, na puno radno vrijeme) na one netipične, bilo tradicionalne (na nepuno radno vrijeme, na određeno radno vrijeme, povremeno zapošljavanje) ili nove (rad na digitalnim platformama, ekonomski ovisna ili ranjiva samozaposlenost ([5]) – MOR, 2016. ([6]); Eurofound, 2017. ([7]); Vijeće, 2019. ([8]); Komisija, 2023. ([9])). Na sve te procese utječu promjene u svijetu rada, makroekonomske fluktuacije i krize i regulatorne reforme.

2.4. EGSO je već imao priliku izraziti svoju potporu tome da se u zakonodavstvu EU-a i nacionalnim zakonodavstvima pojačaju uvjeti transparentnosti i predvidljivosti za zapošljavanje radnika, posebice onih netipičnih. ([10]) Ti uvjeti transparentnosti uključuju i socijalnu zaštitu.

2.5. S obzirom na razvoj gospodarstva i tržišta rada, europske institucije upozoravaju da netipični oblici zaposlenja, osim što omogućavaju fleksibilnost poduzećima i pojedincima u pogledu upravljanja, predstavljaju i rizik od ekonomske nesigurnosti. Isto tako, kako su upozorili Komisija (2023.) i MOR (2016.), te manjkavosti u socijalnoj zaštiti mogu negativno utjecati na gospodarstvo i društvo u cjelini jer ugrožavaju domaću potražnju, ulaganja u ljudski kapital i socijalnu koheziju.

2.6. EGSO se slaže s Vijećem i Komisijom da trajne nedostatnosti sustava socijalne zaštite u pogledu netipičnih oblika zapošljavanja povećavaju razlike među generacijama, rodovima i društvenim skupinama. Glavni je razlog tih potencijalnih socijalnih nejednakosti činjenica da u netipičnim oblicima zapošljavanja prevladava zapošljavanje mladih, imigranata i žena, pa te skupine najčešće obavljaju rad na određeno, rad na nepuno radno vrijeme, rad s prekidima, povremeni rad, rad na zahtjev i rad na temelju ugovora bez zajamčenog minimalnog broja radnih sati itd.

2.7. EGSO smatra da bi se u tom slučaju, u skladu s onim što predlaže MOR, nejednakosti (uključujući rodne razlike u socijalnoj zaštiti) znatno smanjile kada bi se posredstvom odgovarajućih zakonodavnih reformi i nezakonodavnih, političkih mjera i financijske potpore olakšao pristup dostatnoj socijalnoj zaštiti osobama koje obavljaju netipične oblike rada, uključujući samozapošljavanje, i to pogotovo samozaposlenim osobama koje su ekonomski ovisne i koje se nalaze u ranjivom položaju. ([11])

([3]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Dostojanstveni rad u cijelom svijetu” (COM(2022) 66 final) (SL C 486, 21.12.2022., str. 149.).
([4]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Europski stup socijalnih prava – evaluacija početne faze provedbe i preporuke za budućnost” (samoinicijativno mišljenje) (SL C 14, 15.1.2020., str. 1.).
([5]) https://www.ela.europa.eu/sites/default/files/2023-04/Study-on-the-extent-of-dependent-self-employment-in-the-EU.pdf.
([6]) https://www.ilo.org/publications/non-standard-employment-around-world-understanding-challenges-shaping.
([7]) https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/2017/non-standard-forms-employment-recent-trends-and-future-prospects.
([8]) SL C 387, 15.11.2019., str. 1.
([9]) COM(2023) 43 final.
([10]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu preporuke Vijeća o pristupu radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti” (COM(2018) 132 final) (SL C 440, 6.12.2018., str. 135.).
([11]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Rodna ravnopravnost na europskim tržištima rada” (razmatračko mišljenje na zahtjev Europskog parlamenta) (SL C 110, 22.3.2019., str. 26.).

2.8. EGSO ima u vidu izvješće ([12]) Komisije Vijeću o provedbi Preporuke Vijeća o pristupu radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti, prema kojem je 2021. gotovo 40°% zaposlenog stanovništva u EU-u obavljalo netipične oblike rada. Gotovo milijun ljudi ekonomski su ovisne samozaposlene osobe. EGSO ističe da važna struja međunarodne pravne literature ([13]), koju je prihvatila Europska komisija, pokazuje da većina sustava socijalne sigurnosti ne pruža odgovarajuću zaštitu netipičnim radnicima u tim situacijama.

2.9. EGSO napominje da MOR također izražava zabrinutost zbog toga što netipični oblici zapošljavanja povećavaju rizik od gospodarske nesigurnosti. Da bi se to spriječilo, poziva na donošenje zakonodavnih i političkih mjera kojima bi se radnicima na netipičnim radnim mjestima osigurala odgovarajuća socijalna zaštita (pristup zaštiti, djelotvorni obuhvat, primjerenost i transparentnost), a ne bi ih se lišilo fleksibilnosti. ([14]) Suvremena tržišta rada nude brojnije i bolje mogućnosti, ali se i suočavaju s mnogim situacijama nedovoljne socijalne zaštite. EGSO stoga smatra da institucije EU-a i države članice, u okviru svojih nadležnosti i slijedom socijalnog dijaloga na odgovarajućim razinama, moraju pojačati napore da osiguraju prilagodbu sustava socijalne zaštite tim nekonvencionalnim oblicima rada kako bi se zajamčila pokrivenost i odgovarajuće i održive naknade za pristojan rad i dostojanstven život. Stabilne i visoke stope zaposlenosti neophodne su za jačanje održivosti sustava socijalne sigurnosti.

3. **Europski kontekst i znanstveni i institucionalni doprinos**

3.1. EGSO podsjeća da se 12. načelom europskog stupa socijalnih prava priznaje „pravo na primjerenu socijalnu zaštitu” koje se odnosi na sve zaposlenike, bez obzira na vrstu i trajanje njihova radnog odnosa. To se pravo odnosi i na samozaposlene radnike u usporedivim uvjetima. Stoga države članice treba podržati i poduprijeti u reformi njihovih nacionalnih sustava socijalne zaštite kako bi osigurale pristup socijalnoj zaštiti za sve, uključujući samozaposlene osobe, bez obzira na vrstu ugovora o radu. Zato bi netipični radnici trebali moći uživati zaštitu koja je jednaka onoj tipičnih radnika i imati pristup dostatnim i održivim naknadama koje su razmjerne njihovom doprinosu.

3.2. Kako bi se taj cilj socijalne politike proveo u djelo, Vijeće za zapošljavanje, socijalnu politiku, zdravstvo i pitanja potrošača (EPSCO) usvojilo je 8. studenoga 2019. Preporuku Vijeća ([15]) o pristupu socijalnoj zaštiti, u kojoj se državama članicama preporučuje da svim radnicima i samozaposlenim osobama osiguraju:

(a) sustave socijalne zaštite (otklanjanje manjkavosti u službenom pristupu);

(b) kumulativna ili prenosiva prava među sustavima (djelotvorni obuhvat);

(c) dostatne naknade uz razmjeran doprinos (primjerenost);

(d) odgovarajuće informacije o pravima i obvezama (transparentnost).

3.3. U stavku 19. Preporuke Vijeća države članice pozivaju se da provedu utvrđena načela i dostave plan u kojem se utvrđuju odgovarajuće mjere koje se moraju poduzeti na nacionalnoj razini. U prosincu 2022. sve države članice osim Luksemburga predstavile su spomenuti nacionalni provedbeni plan. Vijeće za zapošljavanje, socijalnu politiku, zdravstvo i pitanja potrošača (EPSCO) raspravljalo je o nacionalnim provedbenim planovima u prosincu 2021. u okviru europskog semestra i u svibnju 2022. u okviru Odbora za socijalnu zaštitu. U svibnju 2022. provedeno je i savjetovanje sa socijalnim partnerima.

([12]) COM(2023) 43 final.

([13]) Spasova S. i dr. *Access to Social Protection for People Working on Non-Standard Contracts and as Self-Employed in Europe* (Pristup socijalnoj zaštiti osoba zaposlenih na temelju nestandardnih ugovora i samozaposlenih osoba u Europi). *A Study of National Policies* (Studija nacionalnih politika), izvješće Europske mreže za socijalnu politiku za Europsku komisiju, Luxembourg, 2017.; Westerveld, M. i Olivier, M., (ur.), *Social Security Outside the Realm of the Employment Contract'Informal Work and Employee-like Workers* (Socijalna sigurnost izvan ugovora o radu – Informalni rad i radnici koji nalikuju zaposlenicima), Cheltenham, Edward Elgar, 2019.; Daugareilh, I., *Introduction: social protection for digital platform workers in Europe* (Uvod: socijalna zaštita za radnike na digitalnim platformama u Europi), *International Social Security Review*, svezak 74, br. 3–4., posebno izdanje, 2021., str. 5–12.

([14]) *Non-Standard Employment around the World: Understanding Challenges, Shaping Prospects* (Nestandardno zapošljavanje u svijetu: razumijevanje izazova, oblikovanje izgleda), Ženeva, MOR, 2016., str. 18–19.

([15]) https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=hr&catId=89&furtherNews=yes&newsId=9478.

3.4. Komisija je ispitala dosadašnju provedbu ciljeva Preporuke Vijeća u državama članicama. EGSO ukazuje na izvješće ([16]) predstavljeno u tu svrhu (siječanj 2023.) u kojem Komisija bilježi određeni napredak i mnoge nedostatke. Uz prethodno navedene nacionalne provedbene planove, Komisija je u nacionalnim planovima za oporavak, transformaciju i otpornost uzela u obzir ciljeve strukturnih reformi povezanih s poboljšanjem socijalne zaštite netipičnih radnih mjesta.

3.5. EGSO ističe da nacionalni planovi za oporavak i otpornost ubrzavaju digitalnu i zelenu tranziciju. Digitalna tranzicija potiče širenje gospodarstva i rad putem digitalnih platformi. To nudi znatne mogućnosti za pristupanje tržištu rada i stjecanje dodatnih prihoda, čime se povećava razina dohotka, ali i stvaraju manjkavosti u socijalnoj zaštiti koje otežavaju pristojan život, posebno najranjivijim skupinama.

3.6. Kako bi se ostvario cilj odgovarajuće socijalne zaštite iz članka 151. UFEU-a, EGSO smatra da treba pronaći način za pravednije i djelotvornije upravljanje zelenom tranzicijom, što zahtijeva prilagodbu i jačanje postojećih mreža socijalne sigurnosti država članica, uz potporu Europske unije i prethodni socijalni dijalog na odgovarajućim razinama, kako bi se ublažili učinci borbe protiv klimatskih promjena na dobrobit najosjetljivijih ljudi, zajednica i područja.

3.7. Početkom 2022. pojavio se novi izazov za europska gospodarstva, društvo i sustave zaštite: gospodarsko i geopolitičko okruženje stvoreno agresorskim ratom Rusije protiv Ukrajine. Taj je dugotrajni sukob ionako ranjiva kućanstva, a pogotovo ona čiji su članovi niskokvalificirani, ne rade na puno radno vrijeme i uključeni su u druge netipične oblike rada ili su ekonomski neaktivni, izložio novim rizicima od siromaštva. Zato održive i uključive nacionalne sustave socijalne zaštite treba promicati u okviru europskog semestra jer donose i društvene i gospodarske koristi. Takvi su sustavi važni za dobro funkcioniranje tržišta rada jer pružaju potporu u slučaju bolesti ili nezaposlenosti. Ti će sustavi ujedno podupirati prelazak s jednog radnog mjesta na drugo a onima koji mogu raditi smanjiti razdoblja neaktivnosti.

3.8. EGSO ističe da su Komisija i Vijeće od 2019. pokrenuli nekoliko inicijativa, među ostalim zakonodavnih, povezanih sa zaštitom netipičnih oblika rada (primjerenost minimalnih plaća, poticanje primjerenog minimalnog dohotka za aktivno uključivanje, Direktiva o transparentnim i predvidivim radnim uvjetima koja uključuje informacije o socijalnoj sigurnosti, Direktiva za poboljšanje rada putem platformi itd.).

3.9. EGSO napominje da Europska komisija prati pitanja socijalne zaštite u okviru europskog semestra. Osim toga, instrument za praćenje uspješnosti socijalne zaštite (alat za praćenje razvijen u suradnji s Odborom za socijalnu zaštitu kako bi se utvrdili glavni socijalni trendovi u EU-u) svake godine utvrđuje koje se države članice suočavaju s ključnim društvenim izazovima u pogledu pristupa socijalnoj zaštiti.

4. **Opće napomene**

4.1. EGSO podsjeća da su gotovo sve države članice Europske unije ratificirale Europsku socijalnu povelju, što znači da su pristale „održavati sustav socijalne sigurnosti na zadovoljavajućoj razini, barem onoliko koliko je potrebno za ratifikaciju Europskog zakonika o socijalnoj sigurnosti i težiti podizanju sustava socijalne sigurnosti na višu razinu”, kako je navedeno u njezinu članku 12. stavcima 2. i 3. ([17]) Zbog toga su se dužne stalno prilagođavati promjenama na tržištima rada u kontekstu promjenjivih i konkurentnih gospodarstava kako bi s pomoću odgovarajućih, dostatnih i održivih sustava osigurale pravednu socijalnu zaštitu za sve. Potrebno ih je, prema potrebi, podržati u njihovim nastojanjima.

4.2. S obzirom na izvješće Komisije iz 2023., EGSO primjećuje da je velika većina sustava socijalne zaštite i dalje osmišljena za konvencionalna, odnosno tipična radna mjesta i radnike (doprinosni pristup). Posljedica toga je da sve veći dio aktivnog stanovništva ne uživa socijalnu zaštitu kakvu bi trebala s obzirom na svoj izuzetno riskantan i ranjiv položaj na tržištu rada (zaposleni ili samozaposleni) ili vrste radnog odnosa.

([16]) COM(2023) 43 final.
([17]) Europska socijalna povelja (revidirana).

4.3. EGSO uočava velike razlike u provedbi Preporuke za svaku državu članicu i potvrđuje da postoje znatne teritorijalne neravnoteže. EGSO dijeli zabrinutost Komisije zbog toga što samo manji broj država članica na sveobuhvatan i dosljedan način rješava postojeće nedostatke u stvarnom pristupu, djelotvornom obuhvatu i primjerenosti socijalne zaštite. Stoga je hitno potrebno pojačati i ubrzati napore u provedbi Preporuke temeljene na načelima dobrog upravljanja kako bi se ispravile navedene manjkavosti. Prilagodba sustava radi osiguranja boljeg pristupa socijalnoj zaštiti za sve dugoročan je proces koji uključuje socijalne partnere i druge relevantne nacionalne organizacije.

4.4. EGSO pozdravlja korištenje objektivnih pokazatelja za mjerenje napretka od donošenja Preporuke. Ipak, potrebno ih je ažurirati kako bi se poboljšala transparentnost jer nedostaju podaci o nekoliko kategorija netipičnih radnih mjesta, kao što je sezonski rad u poljoprivrednom i prehrambenom sektoru (radnici na određeno vrijeme, upućeni radnici ili radnici na ugovoru o radu s prekidima). Zbog toga podaci Eurostata nisu potpuni. Ažuriranje korištenih pokazatelja ključno je želimo li osigurati njihovu usporedivost i statističku pouzdanost.

4.5. EGSO prima na znanje razmjenu informacija između predstavnika država članica i socijalnih partnera. Međutim, smatra da je potrebno bolje kontrolirati pristup socijalnoj zaštiti u svim državama članicama EU-a i poboljšati dostupne informacije o nastanku osiguranog slučaja, primanju naknada, kvantificiranju manjkavosti u formalnom osiguranju i primjerenosti s obzirom na različite situacije u državama članicama. Također bi trebalo poticati države članice da osmisle odgovarajuće sustave socijalne zaštite za samozaposlene osobe i da ih potiču da sudjeluju u svim ponuđenim mogućnostima.

4.6. EGSO primjećuje da u pojedinim područjima socijalne zaštite ima više nedostataka, primjerice u naknadama za nezaposlenost (13 država članica), naknadama za bolovanje (11) i rodiljnim naknadama (9). Zahvaćene kategorije uključuju povremene radnike ili one s pojednostavljenim i kratkoročnim ugovorima o radu, sezonske radnike i one s drugim ugovorima o radu specifičnima za svaku zemlju. Osim toga, samozaposleni radnici u 19 država članica (i, u 17 od njih, neki nestandardni radnici) nisu pokriveni nijednom granom socijalne zaštite.

4.7. EGSO smatra da bi Komisija trebala pojačati potporu državama članicama u suočavanju s utvrđenim preprekama kako bi one preispitale nedostatke u socijalnoj zaštiti netipičnih radnika i, prema potrebi, ispravile te nedostatke. Potrebno je održati odgovarajuću fleksibilnost tržišta rada, a pokrivenost proširiti na samozaposlene osobe (prvenstveno u vidu osiguranja za slučaj nezaposlenosti i invalidskog osiguranja) i na posebne skupine kao što su radnici koji rade putem platformi, radnici u kućanstvu, radnici na poljoprivrednim gospodarstvima itd., što je složena zadaća. Pritom treba u obzir uzimati dobre prakse.

4.8. EGSO je svjestan činjenice da mjere kojima se smanjuje primjena netipičnih ugovora, a istodobno zadržava fleksibilnost za poduzeća i radnike, smanjuju manjkavosti u formalnom i učinkovitom osiguranju (kakvo je na snazi u Nizozemskoj, Poljskoj i Njemačkoj). Te mjere uključuju smanjenje socijalnih i fiskalnih poticaja za kratkoročne ugovore ili lažne samozaposlene, reguliranje rada putem platformi ili reformu radnog zakonodavstva kako bi se riješio problem segmentacije. Ispravna klasifikacija osigurava pristup odgovarajućoj socijalnoj zaštiti i stvara jasnije regulatorno okruženje.

5. **Posebne napomene**

5.1. EGSO prima na znanje pregled 26 nacionalnih provedbenih planova sadržan u izvješću Komisije, koji pokazuje da iako gotovo svi planovi govore o postojećim i preostalim manjkavostima u pristupu socijalnoj zaštiti na nacionalnoj razini, samo polovina država članica obuhvaća sve skupine i sve vrste manjkavosti. Neke države članice smatraju da su provele sve odredbe Preporuke (Bugarska i Švedska) ili gotovo sve (Češka, Francuska, Mađarska, Austrija i Poljska).

5.2. EGSO sa zabrinutošću primjećuje da među zemljama postoje izuzetno velike razlike u vremenskim rasporedima provedbe Preporuke (bez obzira na to jesu li usvojeni ili planirani): deset nacionalnih provedbenih planova usmjereno je na jednu glavnu političku ili zakonodavnu mjeru, jedanaest ih uključuje skup od tri do osam mjera, a samo belgijski plan predlaže više od 30 mjera. Samo 13 država članica spominje donesene mjere.

5.3. EGSO smatra da u nacionalnim provedbenim planovima treba u obzir uzeti sve skupine netipičnih radnika, a ne samo specifične manje skupine, i preporučuje da se preispitaju svi programi i oblici socijalne zaštite kako bi se smanjile postojeće razlike. Sedamnaest država članica selektivno rješava problem manjkavosti socijalne zaštite i usredotočuje se na samozaposlene osobe.

5.4. EGSO napominje, imajući u vidu izvješće Komisije, da jedna manja skupina nacionalnih provedbenih planova (npr. belgijski, estonski i ciparski) uključuje detaljne informacije o svakoj planiranoj mjeri, ali da većina država članica mjere najavljene za budućnost ne opisuje detaljno. EGSO poziva Komisiju da bude iscrpnija pri traženju i procjeni minimalnih podataka za te planove kako bi se poboljšali pokazatelji transparentnosti za različite nestandardne situacije, izbjegavajući dodatne administrativne troškove.

5.5. EGSO je zabrinut zbog toga što se samo u ograničenom broju nacionalnih provedbenih planova spominje sudjelovanje socijalnih partnera u izradi plana, a druge zainteresirane strane, poput organizacija civilnoga društva, gotovo da se i ne spominju. EGSO traži od Komisije i država članica da nacionalne provedbene planove provedu u okviru socijalnog dijaloga i uz sudjelovanje socijalnih partnera i organizacija civilnog društva.

5.6. EGSO smatra da bi nacionalni provedbeni planovi mogli biti učinkovitiji ako Komisija zatraži bolju povezanost s političkim mjerama predviđenima u planovima za oporavak i otpornost i mjerama praćenja u kontekstu europskog semestra. Prema mišljenju EGSO-a, tom bi se povezanošću maksimalno povećao pozitivan učinak i smanjile moguće nedosljednosti. Da bi to ostvarile, države članice trebale bi imati odgovarajuću potporu.

5.7. Prema modelu MOR-a, odgovarajući i održivi sustavi socijalne zaštite ključan su uvjet za osiguravanje kvalitete života svih ljudi. EGSO stoga smatra da sustave socijalne zaštite treba unaprijediti kako bi se države članice potaknulo da svoje sustave socijalne zaštite usmjere ne samo na tipične ili netipične radnike, već na sve građane i građanke, uzimajući pritom u obzir nacionalne prakse, kako bi se u svakom trenutku osigurala dostatna zaštita i financijska održivost. ([18])

5.8. EGSO preporučuje Komisiji da, kako bi uskladila dostojanstven rad i neovisnost u opskrbi hranom, poboljša socijalnu zaštitu sezonskih radnika u poljoprivredno-prehrambenom sektoru, među ostalim poticanjem aktivnosti uzajamnog učenja za države članice koje uključuju borbu protiv neprijavljenog rada.

5.9. EGSO napominje da Sud EU-a i nacionalni sudovi ograničavaju mogućnost da se kroz nacionalne zakone uvedu pozitivne mjere za otklanjanje rodnih razlika u socijalnoj zaštiti. Stoga predlaže Komisiji i Vijeću izmjene Direktive 79/7/EZ kako bi se ona prilagodila vremenu. EGSO stoga poziva Komisiju da što prije ocijeni provedbu Direktive 79/7/EZ i da po potrebi predloži Vijeću i Europskom parlamentu najprikladnije reforme kako bi ih države članice provele u okviru socijalnog dijaloga i u skladu s člankom 157. stavkom 4. UFEU-a i tako učinkovito ispravile spomenute nedostatke.

5.10. EGSO smatra da je razmjena iskustava među državama članicama koristan dodatni način za unapređenje najboljih praksi u prilagodbi nacionalnih sustava socijalne zaštite netipičnom radu, kojim bi se ispravile moguće neravnoteže. Stoga traži od Komisije da potiče takve prilike za uzajamno učenje i da, po potrebi, nacionalnim socijalnim partnerima i EGSO-u olakša sudjelovanje u tome.

Bruxelles, 23. listopada 2024.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Oliver RÖPKE

([18]) Primjerice minimalni dohodak nacionalnih država, uključujući olakšice za povratak na posao, u skladu s 14. načelom europskog stupa socijalnih prava.

PRILOG

Sljedeći su amandmani odbijeni tijekom rasprave premda su dobili barem četvrtinu glasova (pravilo 75. stavak 3. Poslovnika):

Amandman 1.

SOC/802

Neravnoteže u socijalnoj zaštiti

Točka 5.9.

Izmijeniti kako slijedi:

Mišljenje Stručne skupine	Amandman
EGSO napominje da Sud EU-a i nacionalni sudovi ograničavaju mogućnost da se kroz nacionalne zakone uvedu pozitivne mjere za otklanjanje rodnih razlika u socijalnoj zaštiti. ***Stoga predlaže Komisiji i Vijeću izmjene Direktive 79/7/EZ kako bi se ona prilagodila vremenu.*** EGSO stoga poziva Komisiju da što prije ocijeni provedbu Direktive 79/7/EZ i da ***po potrebi predloži Vijeću i Europskom parlamentu*** najprikladnije reforme ***kako bi ih države članice provele*** u okviru socijalnog dijaloga ***i u skladu s*** člankom 157. stavkom 4. UFEU-a ***i tako učinkovito ispravile spomenute nedostatke***.	EGSO napominje da Sud EU-a i nacionalni sudovi ograničavaju mogućnost da se kroz nacionalne zakone uvedu pozitivne mjere za otklanjanje rodnih razlika u socijalnoj zaštiti. EGSO stoga poziva Komisiju da što prije ocijeni provedbu Direktive 79/7/EZ i da ***potiče države članice da provedu*** najprikladnije reforme ***za ispravljanje tih nedostataka na razini država članica i*** u okviru socijalnog dijaloga ***donošenjem pozitivnih mjera predviđenih*** člankom 157. stavkom 4. UFEU-a.

Obrazloženje

Umjesto da se u njemu poziva na reviziju Direktive 79/7/EZ, tekst bi trebao biti usmjeren na to da se od država članica zatraži da provedu odgovarajuće reforme. U članku 157. stavku 4. UFEU-a navodi se: „Radi osiguranja u praksi potpune jednakosti između muškaraca i žena u radnom okruženju, načelo jednakog postupanja ne sprečava nijednu državu članicu da provodi ili donese mjere koje osiguravaju posebne prednosti kako bi se nedovoljno zastupljenom spolu olakšalo bavljenje stručnom djelatnošću ili spriječio odnosno nadoknadio nepovoljan položaj u njihovoj profesionalnoj karijeri."

Rezultat glasanja:

Za:	82
Protiv:	90
Suzdržani:	20

Amandman 2.

SOC/802

Neravnoteže u socijalnoj zaštiti

Točka 1.5.

Izmijeniti kako slijedi:

Mišljenje Stručne skupine	Amandman
EGSO smatra, ne dovodeći u pitanje ***mogućnost razmatranja upotrebe regulatornog instrumenta***, da put opisan u Preporuci Vijeća državama članicama o pristupu zaposlenih i samozaposlenih radnika socijalnoj zaštiti omogućuje napredak u pogledu:	EGSO smatra, ne dovodeći u pitanje ***moguće daljnje mjere EU-a za rješavanje preostalih problema***, da put opisan u Preporuci Vijeća državama članicama o pristupu zaposlenih i samozaposlenih radnika socijalnoj zaštiti omogućuje napredak u pogledu:
a) odgovarajućih sustava socijalne zaštite (otklanjanje manjkavosti u službenom pristupu);	a) odgovarajućih sustava socijalne zaštite (otklanjanje manjkavosti u službenom pristupu);
b) kumulativnih ili prenosivih prava među sustavima (djelotvorni obuhvat);	b) kumulativnih ili prenosivih prava među sustavima (djelotvorni obuhvat);
c) dostatnih naknada uz razmjeran doprinos (primjerenost);	c) dostatnih naknada uz razmjeran doprinos (primjerenost);
d) odgovarajućih informacija o pravima i obvezama (transparentnost).	d) odgovarajućih informacija o pravima i obvezama (transparentnost).

Obrazloženje

Nije potrebno upućivati na mogućnost razmatranja upotrebe regulatornog instrumenta jer je to zaključak Izvješća Komisije o provedbi Preporuke Vijećao pristupu radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti. U njemu se, među ostalim, navodi sljedeće:

— Preporuka Vijeća imala je važnu ulogu u poticanju uvođenja izmjena dugogodišnjih nacionalnih sustava socijalne zaštite;

— Preporuka je važnija nego ikad kako bi se osigurala primjerenost sustava socijalne zaštite za ublažavanje posljedica ekonomskih šokova na velik dio aktivnog stanovništva;

— Provedba Preporuke Vijeća treba se temeljiti na širim socioekonomskim politikama na razini EU-a i na nacionalnoj razini. Važno je napomenuti da su neke države članice Preporuku i s njom povezani postupak provedbe nacionalnog plana doživjele kao priliku za razmatranje, provedbu ili pripremu općih reformi sustava socijalne zaštite;

— Prilagodba sustava kako bi se osigurao bolji pristup socijalnoj zaštiti za sve dugoročan je proces koji uključuje socijalne partnere i druge relevantne nacionalne organizacije;

— Izvješće bi trebalo potaknuti rasprave o tome kako otkloniti preostale poteškoće i kako bi EU mogao pomoći u tome.

Rezultat glasanja:

Za:	81
Protiv:	105
Suzdržani:	12

Amandman 3.

SOC/802

Neravnoteže u socijalnoj zaštiti

Točka 1.9.

Izmijeniti kako slijedi:

Mišljenje Stručne skupine	Amandman
EGSO napominje da Sud EU-a i nacionalni sudovi ograničavaju mogućnost da se kroz nacionalne zakone uvedu pozitivne mjere za otklanjanje rodnih razlika u socijalnoj zaštiti. ***Stoga predlaže Komisiji i Vijeću izmjene Direktive 79/7/EZ kako bi se ona prilagodila vremenu.*** EGSO stoga poziva Komisiju da što prije ocijeni provedbu Direktive 79/7/EZ i da ***po potrebi predloži Vijeću i Europskom parlamentu*** najprikladnije reforme ***kako bi ih države članice provele*** u okviru socijalnog dijaloga ***i u skladu s*** člankom 157. stavkom 4. UFEU-a ***i tako učinkovito ispravile spomenute nedostatke***.	EGSO napominje da Sud EU-a i nacionalni sudovi ograničavaju mogućnost da se kroz nacionalne zakone uvedu pozitivne mjere za otklanjanje rodnih razlika u socijalnoj zaštiti. EGSO stoga poziva Komisiju da što prije ocijeni provedbu Direktive 79/7/EZ i da ***potiče države članice da provedu*** najprikladnije reforme ***za učinkovito ispravljanje tih nedostataka na razini država članica i*** u okviru socijalnog dijaloga ***donošenjem pozitivnih mjera predviđenih*** člankom 157. stavkom 4. UFEU-a.

Obrazloženje

Umjesto da se u njemu poziva na reviziju Direktive 79/7/EZ, tekst bi trebao biti usmjeren na to da se od država članica zatraži da provedu odgovarajuće reforme. U članku 157. stavku 4. UFEU-a navodi se: „Radi osiguranja u praksi potpune jednakosti između muškaraca i žena u radnom okruženju, načelo jednakog postupanja ne sprečava nijednu državu članicu da provodi ili donese mjere koje osiguravaju posebne prednosti kako bi se nedovoljno zastupljenom spolu olakšalo bavljenje stručnom djelatnošću ili spriječio odnosno nadoknadio nepovoljan položaj u njihovoj profesionalnoj karijeri."

Rezultat glasanja:

Isti rezultat kao za amandman 1. u pogledu točke 5.9. (povezani amandmani)